

Zespół Szkół Usług i Przedsiębiorczości w Płocku – aktywna szkoła dialogu i współpracy

Grażyna JABŁOŃSKA

Rozumiemy potrzeby zmieniającego się świata. Od kilku lat liczba szkół kształcących w zawodzie systematycznie spada, pracodawcy odczuwają brak osób przygotowanych należycie do wykonywania zawodu. Zapotrzebowanie na rynku pracy ulega przemianom, powstają nowe zawody i specjalizacje. Taka sytuacja jest wyzwaniem dla szkoły zawodowej. Zdobycie pracy jest bardzo ważne, ale ważniejsze jest utrzymanie jej i umiejętność szybkiego przekwalifikowania się. Zachodzi więc potrzeba łączenia umiejętności kluczowych – merytorycznych – i miękkich – interpersonalnych.

Przygotowujemy do wykonywania zawodu

Zespół Szkół Usług i Przedsiębiorczości w Płocku kształci w dwóch typach szkół: Technikum nr 4 i Zasadniczej Szkole Zawodowej nr 4. Oferuje naukę zawodu w obszarach: administracyjno-usługowym, turystyczno-gastronomicznym oraz mechanicznym. W szkole uczy się 341 uczniów w technikum i 255 w zasadniczej szkole zawodowej. Uczniowie spoza Płocka stanowią około 68% uczących się.

Kształcenie zawodowe, podporządkowane zmieniającemu się rynkowi pracy, jest warunkiem zdobywania pracy przez wykwalifikowanych

pracowników, ale utrzymanie pracy i elastyczność pracownika zależy od kompetencji miękkich. Około 40% pracodawców szukających pracowników zwraca uwagę na kompetencje interpersonalne, tj. kontakty z ludźmi, komunikatywność, umiejętność współpracy. W szkolnictwie zawodowym należy więc kształcić nie tylko fachowców w danej branży, ale też przyszłych pracowników otwartych na zmiany, świadomych uczenia się przez całe życie i umiejących wchodzić w odpowiednie relacje społeczne. W zasadniczej szkole zawodowej kształci się w systemie dualnym. Zajęcia praktyczne uczniowie odbywają u pracodawców. Około 100 pracodawców ma podpisane umowy ze szkołą. Przekłada się to na wyniki egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe, kiedy to wszyscy zdający zaliczają część praktyczną egzaminu. Odnosimy sukcesy w technikum, które zajęło 37. miejsce na Mazowszu w ogólnopolskim rankingu szkół średnich miesięcznika edukacyjnego „Perspektywy”. Ponadto nasza szkoła, jako jedyna spośród płockich techników, została uwzględniona w kilku rankingach poszczególnych zawodów: technik fryzjer – 3. miejsce na 27 szkół w Polsce, technik kucharz – 4. miejsce na 30 szkół, technik żywienia – 9. miejsce na 31 szkół. W rankingu egzaminów zawodowych w technikum Technikum Nr 4 w ZSUiP zajęło 13. miejsce na 100 techników w Polsce. Mamy znaczące osiągnięcia

w konkursach zawodowych, m.in.: Mistrzostwach Polski Carvingowych Juniorów i w Międzynarodowym Konkursie Fryzjerskim w Darmstadt, gdzie nasi uczniowie zajmowali czołowe miejsca oraz w Ogólnopolskim Konkursie Sztuki Fryzjerskiej YOUNG TALENT CUP w Warszawie (2 uczennice przeszły do finału). Umiejętności uczniów odzwierciedlają egzaminy zewnętrzne. Analiza porównawcza wyników egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe w roku szkolnym 2015/2016 wskazuje, że zdawalność uczniów ZSUiP w większości kwalifikacji jest wyższa niż w Warszawie i w kraju.

Dbamy również o to, aby nasi uczniowie byli przygotowani do podjęcia studiów licencjackich i magisterskich. Z analiz wyników egzaminów maturalnych wynika, że zdawalność egzaminu maturalnego w 2016 r. w ZSUiP była o 15,9% wyższa od zdawalności w technikach mazowieckich. Jeśli spojrzymy na wyniki maturzystów z uwzględnieniem ich wcześniejszych osiągnięć uzyskanych na egzaminie gimnazjalnym, to możemy stwierdzić, że uczniowie ci odnieśli sukces. Nasi absolwenci podejmują studia na różnych kierunkach, wśród których popularnością cieszy się dietetyka czy kosmetologia.

Fotografia 1. Gry szkolne – integracja

Uczymy współpracy, nie rywalizacji

Odejdźcie od zasad rywalizacji i pędu do przodu „kto szybciej, kto więcej”, a postawienie na ideę współpracy stanowi element wyróżniający nas jako placówkę edukacyjną. Współpracujemy z 7 gimnazjami z Płocka i okolic, pracodawcami i z wieloma innymi instytucjami kulturalnymi i społecznymi. Podejmowane przez nas działania wpisują się w koncepcję *community schools* i jej międzynarodowe standardy. Od kilku lat w Zespole Szkół Usług i Przedsiębiorczości organizujemy warsztaty dla gimnazjalistów „Mój zawód – moja pasja”, mające na celu poznanie specyfiki zawodów nauczanych w naszej szkole, a tym samym weryfikację wyobrażeń o zawodach. Nauczycielom prowadzącym warsztaty asystują uczniowie naszej szkoły uczący się w danym zwoździe. Część zajęć realizowana jest przy współpracy z płocką projektantką mody Magdaleną Carter. Aktywny udział w ćwiczeniach umożliwia młodym ludziom planowanie i podjęcie decyzji o dalszej drodze edukacyjnej i zawodowej.

Współpracę jako metodę działania przedstawiamy poprzez „Gry szkolne w ZSUiP”. Jest to zabawa integracyjna organizowana w I semestrze roku szkolnego dla uczniów klas pierwszych technikum i zasadniczej szkoły zawodowej

oraz gimnazjalistów. Uczestnicy poznają szkołę poprzez wykonywanie różnych zadań na jej terenie i w każdym punkcie zadaniowym otrzymują część hasła. Ułożenie sentencji jest możliwe tylko dzięki współpracy różnych grup. W tej grze wszyscy są wygrani, bo wykonali zadanie.

Mając na uwadze, że to umiejętność współpracy i działanie na rzecz osiągania wspólnych celów warunkuje jakość relacji z innymi ludźmi i daje możliwość wspólnego rozwiązywania problemów, podpisaliśmy w 2016 roku porozumienie o współpracy z Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Płocku. Na mocy tego porozumienia obie instytucje zobowiązały się do podejmowania wspólnych przedsięwzięć edukacyjno-wychowawczych. Uczniowie naszej szkoły będą mogli uczestniczyć w wybranych zajęciach dydaktycznych w ramach kierunków prowadzonych na uczelni. Zostaną też podjęte działania zmierzające do utworzenia klas pod patronatem PWSZ.

Dzielimy się wiedzą i doświadczeniem pedagogicznym

Już w 2004 roku powstał Zespół Psychologów i Pedagogów Gimnazjów i Szkół Ponadgimnazjalnych,

który ma zadanie zintegrować środowisko pedagogów i psychologów zajmujących się udzielaniem pomocy uczniom, rodzicom i nauczycielom. Tematyka spotkań nawiązuje do idei podmiotowości w wychowaniu, rozwijania umiejętności diagnozowania sytuacji dziecka i budowania realistycznego programu zmian, rozwijania umiejętności pracy w zespole, wymiany doświadczeń zawodowych popartej przykładami dobrej praktyki. Na spotkania zespołu bywają zapraszani specjaliści, dzięki którym grupa może poszerzyć swoją wiedzę i umiejętności. Pełni też funkcję psychologicznego wsparcia dla uczestników. Zespół spotyka się nieprzerwanie od 12 lat. W spotkaniach uczestniczą pedagodzy i psychologodzy gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych z Płocka oraz powiatu płockiego. Z zaproszenia korzystają również pracownicy poradni psychologiczno-pedagogicznych Płocka. Każde spotkanie (a jest ich co najmniej cztery w każdym roku szkolnym) poświęcone jest określonej tematyce bezpośrednio związanej z naszą pracą i potrzebami.

Od trzech lat działa Tutorska Akademia Umiejętności. TAU skupia 50 praktykujących tutorów z ZSUiP, Zespołu Szkół w Maszewie Dużym i LO „Profesor”. Podczas spotkań prowadzone są dyskusje o metodzie pracy filozofów i pedagogów dialogu: Martina Bubera, Janusza Korczaka,

Fotografia 2. Tutoring rówieśniczy

ks. Janusza Tarnowskiego oraz projekcje filmów poświęconych szkole i budowaniu relacji, np. „Dyrygent” Andrzeja Wajdy. Uczestniczymy w realizacji programu MEN „Tutoring szkolny – wychować człowieka mądrego”. Obecnie mamy 7 tutorów-edukatorów mogących eksportować dobre praktyki do innych szkół, które zechcą realizować taki sposób pracy z uczniem. Z całą pewnością można stwierdzić, że na tym polu jesteśmy liderem w regionie.

Uczymy trudnej sztuki dialogu poprzez innowację pedagogiczną – tutoring

Tutoring to metoda pracy pedagogicznej szczególnie skuteczna, gdy chodzi o rozwijanie potencjału uczniów oraz motywowanie ich do samodzielnej pracy nad sobą. Tutor to opiekun skupiający uwagę na podopiecznym biorącym udział w procesie odkrywania swoich mocnych stron. Uczeń staje się odpowiedzialny za wyznaczanie celów, przebieg i wynik tego procesu. Od czterech lat praktykujemy w szkole tutoring szkolny pod opieką merytoryczną Instytutu Tutoringu Szkolnego we Wrocławiu.

Innowacja „Tutor – wychowawca w szkole” jest budowana na założeniach pedagogiki dialogu. Wymaga ona od nauczyciela wychowawcy rezygnacji ze stereotypowej roli opartej na zarządzaniu, sterowaniu, manipulacji i egzekwowaniu na rzecz porozumienia z wychowankiem, współodczuwania i współpracy; rezygnacji z roli „posiadacza” prawdy fachowo pouczającego „z góry” na rzecz uważnego słuchacza skoncentrowanego na osobie (wychowanku) i starającego się zrozumieć niepowtarzalność człowieka, jego skomplikowaną osobowość, jego zależność od okoliczności i warunków, w których żyje. Nauczyciel – wychowawca – tutor pracujący tą metodą zachowuje właściwą funkcję kompetentnego pedagoga, który rozumie, że warunkiem skuteczności jego oddziaływania jest przede wszystkim znalezienie wspólnej płaszczyzny porozumienia z wychowankiem. Proces pedagogiczny realizuje się zatem w interakcji człowiek – człowiek: jest całokształtem sposobów i procesów pomagających istocie ludzkiej – zwłaszcza przez interakcje – urzeczywistnić i rozwijać swoje człowieczeństwo. Nauczyciel działa skutecznie,

mimo że nie konfrontacyjnie, uzyskując akceptację wychowanka, a nie budzi oporu. Temu celowi służą cztery kategorie: autentyczność, dialog, spotkanie i zaangażowanie.

Metodą tutoringu szkolnego w ZSUiP pracuje 26 nauczycieli tutorów. Opieką tutorską objętych jest około 70 uczniów. Jeden tutor pracuje indywidualnie z każdym uczniem i ma pod opieką 3-4 osoby. Z każdą z nich odbywa spotkania – raz w miesiącu 45 min. i raz w tygodniu po 15-20 min. Przydział tutorów odbywa się w drodze losowania, a uczeń ma prawo do zmiany swojego opiekuna. Taki system uczy radzenia sobie z emocjami, budowania relacji interpersonalnych opartych na zaufaniu i dialogu.

Druga innowacja to „Pasje zawodowe – program innowacyjny z wykorzystaniem metody tutoringu rówieśniczego”. Tutoring rówieśniczy to jedna z form pracy z uczniami, która w szczególny sposób wpływa nie tylko na poszerzanie wiedzy, ale również na budowanie kompetencji kluczowych, szczególnie umiejętności współpracy. Polega na tym, że uczniowie uczą się i nauczają nawzajem. Metoda ta zakłada więc, że uczniów łączy pewien rodzaj bliskości, związany z wiekiem i rodzajem doświadczeń, w szczególności wspólne systemy znaczeń oraz podobne sposoby rozumienia i przeżywania świata. Dzięki tym podobieństwom rówieśnicy mają większe możliwości i kompetencje we wzajemnym rozumieniu się, także rozumieniu tego, czego nie rozumieją, a więc i we wzajemnym nauczaniu się i uczeniu oraz pomaganiu sobie. Jednocześnie warto zwrócić uwagę, że ze względu na zmiany społeczno-kulturowe i demograficzne dzieci wychowujące się jako jedynacy lub w izolowanych, żyjących w pośpiechu, pozbawionych relacji społecznych rodzinach właściwie nie mają kontaktu z naturalnym, spontanicznym tutoringiem rówieśniczym. Projektowanie takich interakcji edukacyjnych w szkole może być dla tych dzieci jedyną okazją stania się i nauczającym, i nauczonym w grupie rówieśniczej. Z drugiej strony takie rówieśnicze interakcje wspomagane przez nauczyciela służą realizacji wielu celów dodatkowych, umożliwiając tym samym spełnianie szkole jej funkcji wychowawczej. Do innowacji pozyskaliśmy wsparcie pracodawców. Udział pracodawców w realizacji

niniejszej innowacji polega na współorganizowaniu wycieczek edukacyjnych stanowiących cenny element wzbogacający zdobytą wiedzę teoretyczną o konkretne doświadczenia praktyczne nabyte w trakcie obserwacji bezpośrednich. Na wsparcie metodyczne i organizacyjne proponowanej przez nas innowacji wyraziło zgodę 9 zakładów pracy.

Założeniem naszego programu jest przygotowanie młodzieży do dokonywania świadomych wyborów życiowych związanych z dalszą edukacją i przyszłą karierą zawodową. Konfrontacja dziecięcych wyobrażeń z praktyką to naszym zdaniem szansa na ochronienie młodych ludzi przed błędnymi wyborami, a społeczeństwa przed nieodpowiedzialnymi pracownikami, wykonującymi bez przekonania i pasji swoją pracę zawodową. Metoda ta przynosi pozytywne skutki w wielu obszarach. Możemy mówić zarówno o korzyściach bliskich, bezpośrednich, jak i o dalszych, pośrednich, ujmowanych w dalekiej perspektywie czasowej. Do bliższych pozytywnych konsekwencji zaliczymy:

- doświadczenie konfliktu poznawczego, wyrastającego z poznawania innych punktów widzenia: to nie tylko pobudza poznawczo do redefinicji problemu i szukania nowych rozwiązań sytuacji, ale również zwiększa poziom empatii poznawczej (rozumienie sytuacji innego człowieka) i emocjonalnej (podzielanie przeżyć emocjonalnych),
- zwiększenie kompetencji w rozpoznawaniu własnych mocnych i słabych stron, a także identyfikacji mocnych i słabych stron osoby, z którą się współpracuje oraz włączanie tych informacji w proces współpracy i wzajemnej pomocy,
- budowanie pozytywnych relacji, opartych na wzajemnej pomocy i szacunku, a także poczucia, że na innych ludzi zwyczajnie można liczyć (w Polsce deficyt w tym obszarze jest ogromny! – raport „Młodzi 2011” zwraca uwagę na najniższy w porównaniu do innych krajów odsetek uczniów, którzy deklarują, że w ich klasach dzieci są miłe i pomocne),

- budowanie poczucia własnej wartości oraz poczucia kompetencji na podstawie pozytywnych doświadczeń z dzielenia się posiadaną wiedzą i umiejętnościami z innymi.

W ramach przygotowania uczniów ZSUiP do pracy z wykorzystaniem metody tutoringu rówieśniczego zorganizowano dla nich szkolenie przeprowadzone przez trenera. Obecnie w szkole jest 100 młodzieżowych tutorów. Innowacja ta realizowana jest przy współpracy z gimnazjami z Płocka: Gimnazjum nr 4, Gimnazjum nr 5, Gimnazjum Nr 6, Gimnazjum Nr 8 oraz Gimnazjum w Proboszczewicach i Gimnazjum w Siecieniu. Kierujemy się zasadami szacunku, uczciwości, bezpieczeństwa, odpowiedzialności, zaufania i współpracy

Mając świadomość zmieniającego się świata, szkoła od wielu lat podejmuje działania zmierzające do poprawy wizerunku kształcenia zawodowego. W 2015 roku ZSUiP przystąpił do międzynarodowego programu Szkół Aktywnych w Społeczności. W wyniku facylitacji zweryfikowane zostały dokumenty szkoły. Kluczowy okazał się wybór zasad, które uwzględniają zdania różnych grup powiązanych ze szkołą i środowiskiem lokalnym. W oparciu o ankiety, które wypełnili nauczyciele, rodzice, uczniowie i pracownicy szkoły wyłoniono 6 fundamentalnych wartości: szacunek, uczciwość, bezpieczeństwo, odpowiedzialność, zaufanie i współpraca. Na ich gruncie opracowaliśmy wizję i misję szkoły:

- **Moja pasja – moja szkoła – moja przyszłość.**
- **Dążymy do mistrzostwa; służymy szkolnej i lokalnej społeczności.**
- **Naszym celem jest wychowanie człowieka mądrego, umiejącego odnaleźć się w zmieniającym świecie.**
- **Udzielamy wsparcia, uczymy samodzielności; dzielimy się wiedzą i doświadczeniem.**
- **Kierujemy się zasadami zaufania, odpowiedzialności, szacunku, uczciwości, współpracy, bezpieczeństwa i dialogu.**

- **Wyróżnia nas profesjonalizm, integracja ze środowiskiem oraz wzajemna troska o siebie.**
- **Jesteśmy dumni z każdego, nawet najmniejszego sukcesu.**

Wyróżnia nas integracja ze środowiskiem i otwartość na zmiany

Integrujemy się ze środowiskiem lokalnym, odpowiadając na potrzeby otoczenia szkoły.

Z inicjatywą współpracy z naszą szkołą wystąpiło stowarzyszenie „Czas kobiety”. W związku z zapotrzebowaniem na nasze usługi przygotowaliśmy oprawę gastronomiczną m.in.: na uroczystość Dnia Edukacji Narodowej, zorganizowanej przez Prezydenta Miasta Płocka, sympozjum naukowe Płockiej Akcji Katolickiej i oficjalne otwarcie Miejskiego Przedszkola z Oddziałami Integracyjnymi nr 31. Przeprowadziliśmy warsztaty dla dzieci z rzeźbienia w warzywach i owocach w ramach IX Kiermaszu Bożonarodzeniowego zorganizowanego w Muzeum Mazowieckim w Płocku. Dbając o wszechstronny rozwój ucznia, opracowaliśmy projekt z wykorzystaniem funduszy UE pt. „W przyszłość bez obaw II”, który zakłada ścisłą współpracę z pracodawcami (projekt uzyskał pozytywną ocenę formalną i został przekazany do Wydziału Oceny Merytorycznej).

Przystępując do programu Szkół Aktywnych w Społeczności, staliśmy się szkołą otwartą. Wszelkie dotychczasowe działania zostały skoordynowane i podporządkowane wspólnej idei i dążeniu do sprostania standardom międzynarodowym. Najważniejsze okazała się samoocena przeprowadzona we współpracy różnych grup związanych ze społecznością szkolną: rodziców, uczniów, partnerów, przedstawicieli pracodawców, nauczycieli i pracowników. Stosując zasadę szczerości,

otwartości i wzajemnego dialogu, budujemy prawdziwy obraz szkoły i sami decydujemy o tym, co chcemy zmienić lub poprawić i w jakim tempie.

Zasadniczą wagę przyłożyliśmy do zmiany w kulturze organizacyjnej szkoły. Aby usprawnić przepływ informacji, został wprowadzony dziennik elektroniczny, wyposażono wszystkie klasy w komputery z dostępem do Internetu. Na stronie internetowej szkoły znalazł się bezpośredni link do e-dziennika. Rodzice oraz uczniowie kontaktują się z nauczycielami poprzez wysyłanie wiadomości w formie elektronicznej, mają ciągły wgląd w oceny i frekwencję oraz dostęp do bieżących informacji, m.in. o sukcesach swoich dzieci.

W szkołach ponadgimnazjalnych obserwujemy mniejsze zaangażowanie rodziców i jednocześnie większą aktywność uczniów, którzy własne sprawy chcą brać w swoje ręce. Jednak rodzice

są naturalnymi partnerami szkoły i stanowią ważny element współpracy na każdym etapie edukacyjnym. Zebrania nie mogą być tylko informacyjno-porządkowe, ale powinny być skupione na dziecku, funkcjonowaniu klasy jako grupy rówieśniczej oraz pozytywnym przekazie informacji. Pierwsze zebranie dla rodziców uczniów

rozpoczynających naukę w naszej szkole rozpoczyna się w auli, gdzie głos zabiera przewodniczący rady rodziców. Przedstawia on rolę i znaczenie rady w szkole, a tym samym zachęca pozostałych rodziców do działania na jej rzecz. Po zebraniu ogólnym odbywają się spotkania z wychowawcami. Zmiana formuły spotkań klasowych polega na ustawieniu ławek w podkowę, aby rodzice mieli kontakt zarówno z wychowawcą, jak i sami ze sobą. Taka aranżacja sali sprzyja lepszemu poznaniu się i zachęca do dyskusji. Wyniki przeprowadzonej ankiety ewaluacyjnej dotyczącej organizacji zebrania pokazały, że wszyscy rodzice wyrazili opinię pozytywną i podkreślali to, że mogli swobodnie się wypowiedzieć.

Miejsce programu SAS w szkole.

Fotografia 3. Gry szkolne

Program SAS pokazuje, że istotny jest każdy element środowiska szkolnego. Samoocena prowadzona pod kierunkiem zewnętrznego facylitatora daje nam czas na refleksję. Obiektywne przyjrzenie się realizowanym działaniom pozwala na to, żeby z nowymi pomysłami budować lepszą szkołę. Podejmowane przez nas inicjatywy (promocja, tutoring, współpraca z różnymi podmiotami) zostały zharmonizowane i ukierunkowane na proces doskonalenia się. W swoich działaniach dbamy o realizację 3 elementów SAS: badania, konsultowania i działania.

Powstał szkolny zespół SAS składający się z 2 rodziców, 2 uczniów i 3 nauczycieli, który spotyka się co dwa miesiące. Zespół ten ma na celu monitorowanie wdrażania zaplanowanych działań. Aby skutecznie realizować zamierzenia, ważne są dwa elementy:

1. W planowaniu i podejmowaniu działań należy przestrzegać zasady o współpracy różnych grup społeczności szkolnej (rada rodziców, szkolna rada uczniowska, pracownicy, pracodawcy – konsultacje, opinie, współdziałanie).

2. Należy systematycznie przeprowadzać ewaluację zaplanowanych działań i sprawdzać, czy przynoszą oczekiwane efekty (ankiety, zapytania, obserwacja, wywiad, statystyki).

Przystępując do programu Szkoły Aktywne w Społeczności, staliśmy się częścią społeczności światowej. Dążenie do osiągnięcia międzynarodowych standardów SAS pozwala nam na ciągły i zaplanowany rozwój. Szkoła aktywna to szkoła nowoczesna nie tylko pod względem technologicznym, ale także wychowawczym. Współczesny uczeń żyjący w społeczeństwie informacyjnym wymaga zupełnie nowego podejścia. Należy zadbać o jego umiejętności komunikacji interpersonalnej, kreatywność i empatię. Podstawą jest dialog i współpraca, a to wpływa zarówno na funkcjonowanie szkoły w lokalnej społeczności, jak i na młodego człowieka w społeczeństwie.

Grażyna JABŁOŃSKA – nauczyciel historii, wiedzy o społeczeństwie i języka polskiego w Zespole Szkół Usług i Przedsiębiorczości w Płocku, koordynator programu SAS w szkole